

Groene herbestemming van de mijnsite

Beringse mijnsite

**Belgische vertegenwoordiger
op de eerste European Green City Award**

beringen

De uitreiking van de 'European Green City Award' is het sluitstuk van 'Green Cities for a sustainable Europe'. Dit is een Europees driejarenprogramma (2018-2020) dat wordt uitgevoerd door de sierteelt- en groenfederatie (AVBS) in samenwerking met het Vlaams Agentschap voor Landbouw- en Visserijmarketing (VLAM). Het doel is om beslissingsnemers en belanghebbenden in openbaar groen te inspireren, informeren en activeren over het belang van bomen en openbaar groen, ten voordele van het klimaat. Ieder van de 6 deelnemende landen (België, Bulgarije, Denemarken, Duitsland, Frankrijk en Nederland) selecteerde een vooraanstaand openbaargroenproject. Voor België gebeurde deze selectie op basis van een screening van 18 Vlaamse projecten door de Vlaamse boomkwekerijsector in samenspraak met de VVOG. De groene mijnsite van Beringen kwam als beste kandidaat naar voren om België te vertegenwoordigen.

Tekst stadsbestuur Beringen | Rudi Geerardyn • **Foto's** stadsbestuur Beringen

Wadi aan de parking van de Noordwijkstraat/Stationstraat.

Terril en wachtbekken

Beringen-Mijn, transformatie van zwarte steenkool naar groene parel

Door de steenkoolontginning begin de 20e eeuw onderging het omliggende heideland-schap in Beringen een drastische wijziging. In 1989 kwam er echter een einde aan het steenkoolverhaal. Toch behield de kern Beringen-Mijn het best bewaarde patrimonium van alle Limburgse mijnzetels. Meerdere gebouwen werden beschermd maar ook het Park van de directeur en het Kioskplein werden geklasseerd als dorpsgezicht, belangrijk bij de reconversie van het gebied. Intussen werden al verschillende gebouwen gerestaureerd en kregen andere functies, zo ook de open ruimtes. Het directeurspark werd een publiekspark, de terrils werden ingericht als natuurgebied en avonturenpark. Op microschaal vormen de laanbomen in de tuinvijken groene vingers die de woonbuurten verbinden. Op macroschaal zorgt het Kolenspoor voor de groene verbinding. Deze verbindingsas is belangrijk bij de verdere uitwerking van het grotere fietsnetwerk langs de verschillende mijnzetels van Beringen tot Eisden. Het voorbeeldstellend karakter van de site ligt in de combinatie van diverse gebruiken en erfgoedwaarde, met groen als bindmiddel. Cultuur en groen lopen vloeiend over in elkaar in het 'Re natuur' verhaal waarbij de natuurlijke begroeiing terug kansen krijgt binnen een verstedelijkte-industriële context.

Sociale cohesie

De mijnsite bevat een verscheidenheid aan ontmoetingsplekken die de sociale cohesie versterken. Het Directeurspark is zo een voorbeeld dat door omvorming tot een publieks-

park mensen met mekaar in contact brengt. Beringen-Mijn kent nog meer ontmoetingsplekken in zijn multiculturele samenleving. Zo wordt de oude en de nieuwe mijnsite verbonden met het landschapspark Kolenspoor. Deze groene as reikt vanaf de kolenhaven tot de mijnterreinen. Langs het traject vind je diverse cultuurgebonden elementen zoals de mijnkathedraal, moskee, buurthuizen en speeltuintjes. Cultuur brengt mensen samen en kan

“We zien deze nominatie als een erkenning voor het harde werk van onze groendienst”

overall in Beringen-Mijn opgesnoven worden. Het Casino, de 'cultuurtempel van Beringen' is een plaats van beleving, gelegen langs het groene Kioskplein. Cultuur vind je ook in het mijnmuseum en de mijngebouwen die onlangs opgefleurd werden met een bloemrijke 'mixed border'. De kleine terril is als overzichtspunt de culturele 'top of the hill'. Deze grauwe steenmassa werd getransformeerd tot een groene landmark. Je hebt er zicht op het mijnpatrimonium, het natuurschoon van de grote terril en de groene tuinvijken waar het zomers aangenaam buurten is onder het verkoelend bladerdek van de bomen.

Biodiversiteit

Men streeft naar een ecologisch systeem met een zo groot mogelijke verscheidenheid aan levensvormen. Voor de voedselvoorziening van insecten kiest men voor bloeiende bomen zoals *Tilia*, *Acer* en *Sophora*, gecombineerd met een bloemrijke onderbegroeiing.

In de open ruimtes werden bloerijke graslanden gecreëerd, als voedingsplaatsen voor insecten, vogels en kleine zoogdieren. Vroeg in het voorjaar wordt het voedselaanbod verder aangevuld met duizenden bloembollen. Door een aangepast maaibeheer van de graslanden is de hogere structuur de ideale schuilplaats voor diverse kleinere diersoorten. Naast beschutting krijgen insecten bijkomende woonaccommodatie in de vorm van insectenhôtels en kunnen imkers bijenkasten plaatsen in het Directeurspark. Langs het Kolenspoor werd een wadi aangelegd. Deze natte omgeving heeft een positief effect op plant- en diersoorten die afhankelijk zijn van een vochtig milieu.

Economie

Samen met Beringen-centrum, Beverlo, Koersel en Paal is Beringen-Mijn één van de 5 handelskernen van de stad Beringen. Sinds de sluiting van de steenkoolmijn zorgt de reconversie van het gebied voor een bruisende economie. Er wordt veel aandacht geschonken aan een groene omkadering met positieve effecten op het algemeen welzijn. De aanpak verloopt via een publiek-private samenwerking tussen de Limburgse Reconversie Maatschappij en een privaat projectontwikkelaar. Onder de noemer be-MINE wordt het gebied toeristisch en recreatief herbestemd, gecombineerd met stedelijke functies zoals wonen, werken en winkelen. Recreatieve binnenactiviteiten zijn o.a. indoorklimmen, indoorduiken tussen tropische vissen of vertoeven in het zwembadcomplex. Voor buitensport en spel kan je terecht op de avonturenberg met zijn speel-landschap, mountainbikeparcours en diverse wandelroutes. Fietsers vinden hun gading op het uitgebreide fietsroutenetwerk waar het

Kolenspoor en infoborden.

Voorjaarsbloemen op het Kioskplein.

Kolenspoor deel van uitmaakt. Voor het ruime activiteitenaanbod en info over overnachtingen en het culinaire aanbod kan je terecht bij de Dienst Toerisme.

Klimaat

Jaarlijks plant Beringen een aantal klimaatbomen aan waarvan de laatste 5 jaar ongeveer 300 bomen in Beringen-Mijn. Het 'masterplan Beringen-Mijn' voorziet in een verdere toename van het aantal bomen. De bomen moeten droogteresistent zijn en kunnen opboksen tegen insectenplagen. De volgende soorten worden toegepast: *Tilia*, *Liquidambar*, *Acer*, *Sophora*, ... Naast een groene invulling is een blauw netwerk primordiaal. Voldoende grondwaterbuffering kan droogtestress voorkomen. Bij de aanleg van de parking Kolenspoor werd het regenwater maximaal geïnfiltreerd. Waterdoorlatende klinkers werden toegepast. Water wordt opgevangen in geperforeerde buizen en bij verzadiging afgevoerd naar een aangelegde wadi.

Welzijn

De Koolmijnlaan met zijn drukke verkeer vormt een barrière tussen de oude- en nieuwe mijnsite, tussen de kolenhaven en de mijngebouwen. Het 'landschapspark Kolenspoor' met brug over de Koolmijnlaan neemt dit knelpunt weg. In combinatie met fietsveilige oversteken verhoogt het algemeen welbehagen voor bezoekers en gebruikers. Fietsend vanaf het Albertkanaal (kolenhaven) kom je terecht op de mijnterreinen met kleine terril die omgevormd werd tot avonturenberg. Kinderen kunnen er ravotten terwijl ouders genieten van het mooie landschap. Stress fiets je weg

op de mountainbikeparcours. Uitwaaien kan door een natuurwandeling te doen op de kleine of grote terril. Het reconversieproject be-MINE voegt hier nog een aantal belevingsvormen aan toe zoals zwemmen, indoorduiken, shoppen in het retailpark, klimtoren, tafelen, be-MINE pit, ...

Een verblijf in Beringen-Mijn heeft heel wat te bieden, zowel voor de actieve bezoeker als voor de stille levensgenieter.

Materiaalkeuze

De plantkeuze wordt gebaseerd op standplaatsgeschiktheid. Dit is niet altijd evident op de zanderige grond waardoor bodemverbetering aangewezen is. In het plantenassortiment wordt gestreefd naar variatie en diversiteit. Toebehoren bij het planten zijn kastanjarahouwen palen, rubberen gietranden en kunststofplaten voor wortelgeleiding. Bij verhardingen gaat de voorkeur naar waterdoorlatende materialen. Zo werd de parking aan de Stationstraat aangelegd in waterdoorlatende betonklinkers. Langs het fietspad Kolenspoor werd een voetpad aangelegd in een natuurgebonden losse verharding ('greenroad'). Op de avonturenberg staat een grid van houten palen als spelelement. Dit symboliseert het houtpark waar vroeger de houtbevoorrading lag voor de stutten van de mijngangen.

Verspreid over de mijnsite vind je meerdere informatiepanelen, allen in eenzelfde huisstijl. Een huisstijl die ook wordt doorgetrokken bij het overige straatmeubilair zodat een herkenning ontstaat in beeldvorming. De meest gebruikte materialen zijn corten-staal en hout, passend bij de industriële look van de site.

Landschap

Herbestemmingen zijn mogelijk maar met de nodige zorg voor het geklasseerde erfgoed. Een uniek voorbeeld is de omvorming van de 'indikker' tot indoor duikcentrum met tropische vissen. Het Beringse landschap wordt sterk gedomineerd door twee terrils. De zwarte steenkoolheuvels evolueerden naar groene pareltjes waarbij de kleine terril (16 ha) als speellandschap werd ingericht en de grote terril een omvangrijke natuurwaarde herbergt. Beide terril-toppen bieden een prachtig uitzicht over het landschap. De grote terril (60 ha) biedt een landschapsoverzicht van 360° waarbij bij helder weer ook de andere mijnzetsels zichtbaar zijn zoals Heusden-Zolder en Zwartberg. Het landschap nader bekijken kan langs het geklasseerde Kolenspoor dat je leidt door naald- en loofbossen afgewisseld met open landschappen en woonkernen. Het Kolenspoor is als een open venster tussen de kolenhaven en de mijnzetel. Langs het traject ontdek je verscheidene elementen gelinkt aan de steenkoolontginning. Zo ligt de 'claveauweg' in een gesloten dreef van rode esdoorns met aan de overzijde een open landschap in de vorm van een bloemenweide. Je passeert de begraafplaats van Beringen-Mijn en krijgt op diverse plaatsen zicht op de verschillende mijngebouwen en gebedshuizen. Het landschap varieert sterk van open naar gesloten.

Pas vanop het voorplein van de mijnkathedraal krijg je een totaalbeeld van dit prachtige gebouw. Vervolgens komt de route terug in een besloten boszone die eindigt met een open venster op het hart van Beringen-Mijn. Waar het kan mag de begroeiing zich spontaan

ontwikkelen, in andere zones wordt gesnoeid en gemaaid om het zicht op het cultureel erfgoed te vrijwaren.

Impact op de omgeving

In ruim 100 jaar veranderde de omgeving drastisch. Het oorspronkelijke heidelandschap werd rond 1920 een industriële site. Na de mijnsluiting werden eerst de twee terrils gesaneerd. Belangrijk was de stabiliteit van de ondergrond en het vergroten en het toegankelijk maken met een padenstructuur. Zo werden de terrils teruggegeven aan de natuur. Intussen brachten verschillende fases van het reconversieproject een nieuwe dynamiek op gang, ook op vlak van mobiliteit. Om de verkeersdruk te verminderen wordt ingezet op veilige fiets- en voetpadverbindingen zoals het Kolenspoortracé. Dit maakt deel uit van een groter netwerk van kolenspoorlijnen in de provincie. Op gezamenlijk initiatief werd een strategisch project gemaakt om de kolensporen een nieuwe betekenis te geven. Er werden drie strategische lijnen uitgezet met het kolenspoor als innovatief mobiliteitsnetwerk, als een groen-economisch netwerk en als een ontmoetings- en belevingsruimte. Het project werd als ruimtelijk strategisch hefboomproject erkend door de Vlaamse overheid. De inrichting van het kolenspoortracé was de start van het project op microschaal, maar kan ooit de west-oostverbinding worden tussen Beringen en Eisden.

Algemeen wordt bij de reconversie getracht om de leefomgeving voor alle organismen te bevorderen. Dit uit zich voor de mens in een aangename omgeving met mogelijkheden voor wonen, mobiliteit en recreëren. Voorbeelden zijn het retailpark, de zachte verbinding via het kolenspoor, de herbesteding van de mijngebouwen, ... Planten krijgen nieuwe kansen en koloniseren de vrijgekomen zones zoals de terrils en het kolenspoor. Door de aanleg van bloemenweides en wadi's neemt de diversiteit toe met een positief effect op wilde dieren die er voedsel en schuilgelegenheid vinden.

Innovatieve karakter

Het innovatieve karakter van het project situeert zich vooral in de zoektocht naar een gepaste en duurzame herbesteding van het rijke mijnpatrimonium. Er wordt rekening gehouden met de erfgoedwaarde, verzoenbaarheid tussen oud en nieuw, moderne tendensen en noden, nieuw materiaalgebruik enz.

Gebouwtechnische omvormingen zijn bv. de transformatie van de 'indikker' tot duikcentrum of de elektriciteitszaal tot klimtoren. Omvormingsvoorbeelden in de publieke ruimte zijn o.a. de inrichting van de kleine terril als speellandschap of de herbesteding van het kolenspoortracé tot een fietsverbindingsas. Inzoomend op het groenaspect is de projectzone innovatief door het integreren van bestaande groenstructuren of de natuur via 'Re natuur'. Dit biedt kansen in een steeds meer verstedelijkte omgeving. Een aangepast beheer is soms al voldoende om tot een mooi biodiversiteitsverhaal te komen.

De wijzigende klimaatomstandigheden dwingen tot meer creativiteit in het zoeken naar geschikte plantensoorten die droogte-resistent zijn. Hierbij worden nieuwe soorten geïntroduceerd die geen invasief karakter mogen hebben. Voor het beheer van de bomen werd een inventaris opgemaakt met een geïntegreerd beheerplan. Innovatief toegepaste technieken zijn onder andere het 'ploffen' waarbij extra lucht en voeding in de ondergrond gebracht wordt.

Bij toepassing van verhardingsmaterialen gaat veel aandacht naar het infiltratievermogen voor regenwater. Een deel van de voetpaden werd aangelegd in een los verhardingsmateriaal, gebonden met een natuurlijke specie. De parking aan de Stationstraat werd aangelegd met waterdoorlatende betonklinkers. Het opvangen water kan infiltreren in de ondergrond via geperforeerde buizen. Bij verzadiging is er een overloop voorzien naar een wadi. Al deze maatregelen zorgen ervoor dat het regenwater maximaal ter plaatse blijft.

Om een kakofonie te vermijden van verschillende vormen van informatiedragers en straatmeubilair werd een eigen huisstijl uitgewerkt waarbij hout en corten-staal de basis vormen en perfect passen binnen de industriële site.

De ingediende dossiers worden op 8 wedstrijdcriteria beoordeeld:

- Biodiversiteit
- Economie
- Klimaat
- Welzijn
- Materiaalkeuze
- Landschap
- Impact op de omgeving
- Innovatieve karakter

Ieder land stelde een jurylid aan:

- BE Rudi Geerardyn
- BG Velyana Naidenova
- DE Jan-Dieter Bruns
- DK Kirsten Lund-andersen
- FR Catherine Muller
- NL Tom Bosschaert

Op 2 december volgt de prijsuitreiking op de Vakbeurs Openbare Ruimte 2020 in de Jaarbeurshallen te Utrecht.

Speelplein met mijnpalen

